

شهر فرهنگ قشم زمینه ساز همبستگی و اعتلای فرهنگی

منیره محمدی¹، سجاد سهیلی پور²

1. کارشناس ارشد معماری، مهندسین مشاور نقش و اندیشه مینا، Email: monirmohamadi1988@yahoo.com
2. کارشناس ارشد علوم اجتماعی-مردم شناسی، مهندسین مشاور نقش و اندیشه مینا، Email: soheilpour@gmail.com

چکیده

ایران سرزمین هویت‌ها است. سرزمینی که گویی شاخه‌های هویتی ملل به هم رسیده‌اند، در هم تنیده‌اند و نامی به نام ایران را تشکیل داده‌اند. جامعه‌شناسان و انسان‌شناسان اعتقاد دارند شناخت دسته‌های هویتی، درک و دیگرنگری منشا مهمی برای پرهیز از درگیری‌های هویتی‌اند. تنوع هویت هم منبع شناخت است و هم زاینده نیاز به شناخت. انسان از خلال تنوع و تطبیق به شناخت دست پیدا می‌کند و تنوع خود عاملی است که شناخت را ضروری می‌کند. آنچه در انسان شناسی به عنوان فرهنگ شناخته می‌شود شامل طیف وسیعی از ویژگی‌های قومی و انسانی است. طیفی که ویژگی‌های کاملاً زیستی و تجربی به مانند ویژگی‌های نژادی آغاز می‌شود و به ویژگی‌هایی کاملاً ذهنی، انتزاعی و درونی مانند افکار و ذهنیات ختم می‌شود. تمام اینها پدیده‌ای به نام فرهنگ را می‌سازد که ریشه هویت انسانی افراد و اقوام می‌شود. این پژوهش به شناخت یکی از اقوام کهن ساکن در سرزمین ایران می‌پردازد. شناخت فرهنگ کهن و چندبعدی مردم ساکن بزرگترین جزیره خلیج فارس یعنی جزیره قشم. فرهنگی که به دلیل سکونت در یکی از مهمترین گلوگاه‌های دریایی جهان، همواره در معرض فرهنگ‌های اگزوتیک دور و نزدیک بوده‌است. این پژوهش یک مردم‌نگاری صرف سنتی نیست. این یک پژوهش مردم‌شناسانه تحلیلی و تخصصی است. شناختی عمیق که با بررسی‌های کیفی، ژرف‌نگر و کل‌نگر و روش‌های پیمایشی و تحلیل‌های آماری همراه بوده‌است. همچنین حضور محقق در منطقه و انجام پژوهش‌های میدانی، مصاحبه و پرسشگری و مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای، درک عمیق تر و ارائه پیشنهادات کاربردی را به همراه داشته‌است. این بررسی‌ها در راه رسیدن به اهداف اصلی که همانا ایجاد ارتباطات فرهنگی، ساختارمندی و برنامه‌ریزی در راستای اعتلای فرهنگی مردم جزیره است، با پیشنهاد ایجاد کاربری جدید شهر فرهنگ قشم و ارائه جزییات آن انجام شده‌است. شهری با محلات متفاوت و متنوع در حوزه‌های فرهنگی، آموزشی، اجتماعی و...، و با در نظر گرفتن میراث معنوی و مادی مردمان جزیره با تفکراتی عمیق و معماری‌ای غنی.

واژه‌های کلیدی: قشم، هویت، شهر فرهنگ، انسان‌شناسی، معماری

1. مقدمه

فرهنگ زیربنا و داربست جوامع متمدن در طول تاریخ بوده‌است. از آن زمان که جوامع انبوه، ساختارمند و سیستماتیک بشری شکل گرفته‌اند، فرهنگ به عنوان مغز و داربست این جوامع عمل کرده‌است تا جزایر انسانی و قومی را به یکدیگر پیوند دهد. در اینجا منظور از فرهنگ مجموعه‌ای از مفاهیم، سمبل‌ها، ذهنیات و ابزارهای ارتباطی است. ابزارهایی که کمک می‌کند تا فردیت و «خود» انسان‌ها به جامعه متصل و در ارتباط با آن قرار بگیرد. بدون فرهنگ هرگز جوامع متمدن بشری شکل نمی‌گرفتند و در صورت ضعف، فقر و عدم تکامل فرهنگی در لحظه لحظه تاریخ اجتماعات، خطر نابودی، انحراف و از هم پاشیدگی، این جوامع را تهدید می‌کند. فرهنگ سیستم‌های اجتماعی را در ذهنیت انسان‌ها درونی می‌کند. از طریق فرهنگ انسان‌ها تبدیل به «ما» می‌شوند و از طریق همین فرهنگ به آنها کمک می‌شود که در این «ما» محو و گم نشوند و عناصر فردی خود